

Прво посакав да го разберам совпаѓањето помеѓу календарскиот почеток на новото столетие и појавата на ОПА (2001, Скопје) на современата македонска ликовна сцена. Имено, влечкајќи се, сосема неподговен, во пресрет на првата календарска пресвртница од новите времиња, попуштив пред пригодноста на овој, веќе истрошен повод. Ја презедов обврската да се свртам назад и да ги наслушнам одзивите на општествените движења, духовните превирања, и творечките содржини на десетлетието што си заминува од моите краишта и од мојот живот. Се разбира, оваа обврска произлезе и од еден непосреден повод, а тоа е приказната за календарот со којшто, како завршна изјава од својот најнов проект „Уште еден фрустриран уметник“ (2009-2011), ОПА ја отвори размената на добра, зборови и слики со одделни истакнати личности од македонскиот тековен културен апарат.

Но, да тргнам по ред: ОПА е јавната, изведбена и институционална платформа за творечките намери на ликовните уметници Слободанка Стевческа (1971, Скопје) и Денис Сарагиновски (1971, Скопје). Контекстот, пак, во којшто тие намери на Стевческа и Сарагиновски се обликуваат и се остваруваат е првата деценија на македонското ново столетие, поточно, периодот на новата македонска митологија за благородното и достоинствено потекло на секојдневието истоштено од општествената негрижа, личната попреченост и културната осаменост. Дејноста на ОПА, меѓутоа, изгледа дека не е поттикната, а уште помалку ќе да е условена од состојбата на нештата. Напротив, би се рекло дека замислите на Стевческа и Сарагиновски стојат наспроти усвоените определби на ангажираната уметност како идеолошка реакција, морална критика или алтернативна утопија. Во нивното творештво нема ликовен јазик, уметнички дела и музејски експонати - тоа се состои од една чиста присутност којашто поставува нови рамки на толкувања околу постоечкиот културен поредок. Во овој миг, можеби најуверливо објаснување за дејноста на ОПА е личната засегаатост на оваа авторска двојка со современата состојба на знаењето ... знаењето за нештата, за луѓето, како и за искуствата на сопствената сегашност. Така, во недостиг на свежи историски истражувања, ОПА се занимава со „Зафаќање ОДЕКАМ“ (2001); кога нема нова антологија за современата македонска ликовна уметност, ОПА предлага „Да зборуваме за ...“ (2003); како излез од неподносливата, неподвижна самотија, ОПА осмислува еден патувачки „Проект којшто не е проект“ (2006); конечно, во отсуство на распознатливо уметничко дело, ОПА нуди „Ташаци за сите!“ (2010). Сепак, логиката на недостаток и надоместување е само еден од приодите со коишто Стевческа и Сарагиновски ја преобликуваат својата стварност.

Како би требало, тогаш, да се разберат намерите и да се објаснат значењата на нивниот последен проект „Уште еден фрустриран уметник“? Во тој поглед, најнапред би сакал да посочам на барем уште две постапки коишто ОПА ги има усвоено како траен и самобитен белег на сопствениот израз: по правило, проектите се потпираат врз начелата на заемодејствие и соучесништво коишто, од своја страна, ги поништуваат разликите помеѓу публиката и јавноста; притоа, наративната нишка на проектите редовно отпочнува или се довршува со некоја иронична, крајно двосмислена досетка којашто води кон неочекуван пресврт и сосема поинаква толковна перспектива.

Оттука, обидот за критичко согледување на проектот „Уште еден фрустриран уметник“ ја претполага подготвеноста за долго и заморно талкање долж бројните и разновидни врвици на настанот без случка. Тоа ќе рече дека и овој зафат на Стевческа и Сарагиновски претставува збир од неврзани епизоди - графичка изложба и ликовен перформанс, подарок со однапред одбројани денови од, наводно, последната година на човештвото и календар од испечатени гоблени

на коишто е навезена една вознемирувачка порака за човечката немоќ и огорченост. Епизодите, како несовршени пројави на целината, ја чинат основата на творечкиот заговор помеѓу уметниците и нивната публика: бидејќи секоја приказна е вистинита, важно е да се продолжи со раскажувањето.

Очигледно е дека и самиот се сметам за еден од соучесниците на Стевческа и Сарагиновски, дотаму што без поголеми двоумења се откажав од натамошното барање на некакви посебни значења во веќе насетените совпаѓања помеѓу некои дати од кариерата на ОПА и датумите од календарот коишто досега не биле преточени во историја. Едновремено, го изгубив и најавениот порив да се нурнам во вреднувањето на македонскиот ликовен, културен и општествен контекст од првата деценија на овој век, како во јазична, работна и животворна суровина за проектите на Слободанка Стевческа и Денис Сарагиновски. Едноставно, почувствував дека присуството на ОПА на современата македонска ликовна сцена е можеби најцвстата потка на разбојот којшто, инаку, ќе требаше продлабочено да го истражувам и нашироко да го опишувам како контекст. Накусо, творештвото на ОПА го прифатив како крајно уверлив модел на една пожелна подлога за историјата којашто ја нема и за уметноста којашто е секогаш некаде другаде.

Бојан Иванов